

**ეკონომიკური რეფორმა:
ანალიზი, პროგნოზები,
პერსპექტივები**

**სახელმწიფო რეგულირების ძირითადი
მიმართულებები სასოფლო-სამეურნეო
პროდუქციის აღწარმოების
განვითარების საქმეში**

ზაზა გოიშვილი
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის აღწარმოება უნდა განხორციელდეს კერძო სექტორის ინტენსიური განვითარებით, ხოლო სახელმწიფომ რეგულირებისათვის მიზანშეწონილია გამოიყენოს სახელმწიფო შეკვეთების მექანიზმი, მწარმოებლებთან სას. სამ. პროდუქციის გარანტირებულ ფასებში შესყიდვა და ფიუჩერსული გარიგებები.

საკრედიტო რესურსებით აგროსექტორის გარანტირებული უზრუნველყოფა მხოლოდ კომერციული დანასებულებების გამოყენებით პრაქტიკულად შეუძლებელია, რადგან კერძო სტრუქტურა აგრარული პოლიტიკის ფორმირებისას ვერ შეძლებს ობიექტურობის დაცვას.

დღეისათვის მეტად აქტუალურია სახელმწიფოს მხრიდან მაღალი რისკის მატარებელი სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დაზღვევის საკითხის მოგვარება. მეტად მაღალია ქვეყანაში აგრარულ სექტორში დღეს მომქმედი სადაზღვევო კომპანიათა მომქმედი სადაზღვევო განაკვეთები, რაც ხშირად მიუღებელია სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში დასაქმებული ფერმერებისათვის. აღნიშნულის დარეგულირებისათვის მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სახელმწიფო-კომერციული სადაზღვევო სისტემის ჩამოყალიბება, სადაც სახელმწიფო აქტიურად იქნება ჩართული სადაზღვევო ფონდების ფორმირებაში ბიუჯეტის წილობრივი

მონაწილეობის საფუძველზე. ამასთანავე აუცილებელი(სავალდებულო) უნდა გახდეს სოფლად მენარმე სუბიექტებისთვის საკუთარი წარმოების დაზღვევა.

საკვანძო სიტყვები: სახელმწიფო რეგულირება, სასოფლო-სამეურნეო აღწარმოება, საკრედიტო რესურსი, ფერმერული მეურნეობები.

ძირითადი ტექსტი

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის აღწარმოების სახელმწიფო რეგულირება, უზინარეს ყოვლისა, მოითხოვს მისი სტრატეგიის შემუშავებასა და აგრარული სექტორის განვითარების ზუსტი ორიენტირების განსაზღვრას.

სამწუხაროა მაგრამ ფაქტია, რომ გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან ფაქტიურად თვითდინებაზეა მიშვებული აგრარული სექტორის განვითარება, სახელმწიფომ მთლიანად მოიხსნა საკუთარი მოსახლეობის სურსათით უზრუნველყოფის ვალდებულება. სოფლის მეურნეობის და გადამამუშავებელი მრეწველობის განვითარებას სტიქიური ხასიათი ჰქონდა.

თანამედროვე ეტაპზე სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის აღწარმოების რეგულირების ქმედითი ინსტრუმენტი უნდა გახდეს აგრარული სექტორის გრძელვადიანი (5-7 წლიანი) განვითარების ახალი სტრატეგია, რომელიც შესაბამისობაში მოვა ევროკავშირის ქვეყნებთან თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შთანხმებასთან (DCFTA). პროგრამის ამოსავალი საწყისი უნდა გახდეს ეროვნული თავისებურებებისა და მსოფლიო მეურნეობის განვითარების გამოცდილების შეხამება(სინთაზი). ქვეყნის მრავალდარგოვანი სფეროს განვითარების პრიორიტეტი უნდა გახდეს ეკოლოგიურად სუფთა, ხელმისაწვდომი და მაღალი კვებითი ღირებულების პროდუქციის წარმოება.

ასეთი პროგრამის სახით უნდა მოგვევლინოს 2019-2024 წლების ქვეყნის აგრარული სფეროს განვითარების ახალი სტრატეგია, მისი ცალკეული რეგიონების სასურსათო ბაზრის ფორმირების თავისებურებათა გათვალისწინებით, რომელიც მოიცავს სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულისა და სურსათის

წარმოების განსაზღვრული დონის მიღწევას, საბაზრო ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებას, სურსათის სამამულო მწარმოებელთა მხარდაჭერას, სურსათზე გარანტირებული ფასების დადგენა-შენარჩუნებას, ეკოლოგიური პრობლემების გადაჭრას და მთელ რიგ რონისძიებებს, რომელთა გატარება, აუცილებელია სასურსათო ბაზრის ფორმირებისა და ნორმალური ფუნქციონირებისათვის.¹

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის აღწარმოება უნდა განხორციელდეს კერძო სექტორის ინტენსიური განვითარებით, ხოლო სახელმწიფომ რეგულირებისათვის მიზანშეწონილია გამოიყენოს სახელმწიფო შეკვეთების მექანიზმი, მწარმოებლებთან სას. სამ. პროდუქციის გარანტირებულ ფასებში შესყიდვა და ფიზჩერსული გარიგებები.

ამ მიზნით გამოყენებული უნდა იქნეს განვითარებულ ქვეყნებში სას. სამ. პროდუქციის მწარმოებელთა მხარდაჭერის აპრობირებული ფორმები და მეთოდები (სუბსიდია, დოტაცია, ექსპორტის დაკრედიტება) იმ ზომით და ფარგლებში, რაც დაშვებულია მსოფლიო ვაჭრობის ორგანიზაციის სტანდარტებით წესებით, საქართველოს მიერ ნაკისრი საერთაშორისო ვალდებულებებით.

თანამედროვე ეტაპზე ქვეყანაში აგრარული სფეროს მდგრადი განვითარების საქმეში გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს მის სათანადო საბიუჯეტო დაფინანსებას. დღეისათვის აგრარული სფეროს დარგთა დაფინანსება ფაქტობრივად ვერ უზრუნველყოფს ამ სფეროში წარმოების სტაბილურობას, გამოყოფილი საბიუჯეტო სახსრები ვარ აკმაყოფილებს აგრარული სექტორის ეფექტურ ფუნქციონირებას.

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის აღწარმოების დაკრედიტების სისტემა საჭიროებს ახალი ეკონომიკური პირობებიდან გამომდინარე დახვეწას. კერძოდ, უნდა შემუშავდეს კომერციულ

¹ ახალ პროგრამაში ასახული უნდა იქნეს როგორც სახელმწიფო საბიუჯეტო მოცულობები, ასევე მთელი რიგი სხვადასხვა სახის შეღავათები და სტიმულები მასში ჩართული ბიზნეს სუბიექტებისათვის.

საბანკო სექტორსა და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შორის ურთიერთობათა ახალი პრინციპები და თანამშრომლობის მექანიზმები. საჭიროა ფართოდ იქნეს გამოყენებული სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გრძელვადიანი დაკრედიტების ფორმა, როგორიცაა ლიზინგი. რომელიც დიდ როლს შეასრულებს სასოფლო-სამეურნეო სანარმოთა თანამედროვე ტექნოლოგიური მონყობილობებით აღჭურვაში. აუცილებელია შეიცვალოს წვრილი (გლეხური) მეურნეობების კრედიტებზე ხელმისაწვდომობის მექანიზმი. ჩვენი აზრით სოფლად უნდა აღსდგეს აგრარულ სექტორში თვითდაკრედიტების სისტემა, თვით საკრედიტო კოოპერატივების ფორმირებით.

საკრედიტო რესურსებით აგროსექტორის გარანტირებული უზრუნველყოფა მხოლოდ კომერციული დანასებულებების გამოყენებით პრაქტიკულად შეუძლებელია, რადგან კერძო სტრუქტურა აგრარული პოლიტიკის ფორმირებისას ვერ შეძლებს ობიექტურობის დაცვას.

საქართველოში შექმნილი ეკონომიკური მდგომარეობა ნათლად გვიჩვენებს, რომ პრობლემის რეალურად გადაჭრა შესაძლებელია მხოლოდ სპეციალიზებული აგროსაკრედიტო სისტემის ფორმირებით. იგი შემდეგი ობიექტური ფაქტორებითა და სპეციფიკური თავისებურებებითაა განპირობებული:

- წარმოების პროცესის სეზონური ხასიათი;
- წარმოების რენტაბელობის დაბალი დონე;
- სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ეკონომიკური მახასიათებლების დაბალი საიმედოობა(არამდგრადობა);
- სოფლად საქონელმწარმოებლებისათვის მოკლევადიან კრედიტებზე ხელმისაწვდომობის ციკლური ხასიათი;
- სოფლად დაგროვილი მწირი კაპიტალის გადინება;
- გლეხური მეურნეობის მხრიდან კრედიტის ასაღებად საჭირო გირაოს უქონლობა.

ქვეყანაში სპეციალიზებული აგროსაკრედიტო სისტემის ფორმირების შემდეგ

შეიქმნება რეალური პირობა აგრარული სექტორის დაფინანსება-დაკრედიტების მწყობრი სისტემის არსებობისათვის. ამი-

ტომ აგრარული სექტორის დაკრედიტების სისტემის შექმნისა და რეგულირების საქმეში სახელმწიფოს აქტიური ჩართულობა აუცილებელ ღონისძიებად გვესახება.

დღეისათვის მეტად აქტუალური სახელმწიფოს მხრიდან მაღალი რისკის მატარებელი სასოფო-სამეურნეო წარმოების დაზღვევის საკითხის მოგვარება. მეტად მაღალია ქვეყანაში აგრარულ სექტორში დღეს მომქმედი სადაზღვევო კომპანიათა მომქმედი სადაზღვეო განაკვეთები, რაც ხშირად მიუღებელია სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში დასაქმებული ფერმერებისათვის. აღნიშნულის დარეგულირებისათვის მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სახელმწიფო-კომერციული სადაზღვევო სისტემის ჩამოყალიბება. სადაც სახელმწიფო აქტიურად იქნება ჩართული სადაზღვევო ფონდების ფორმირებაში ბიუჯეტის წილობრივი მონაწილეობის საფუძველზე. ამასთანავე აუცილებელი(სავალდებულო) უნდა გახდეს სოფლად მენარმე სუბიექტებისთვის საკუთარი წარმოების დაზღვევა.

საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ საქართველოში სურსათის მრავალი სახის წარმოება ჯერ კიდევ იმპორტირებულ ნედლეულსა და მასალების გამოყენებას ეფუძნება. ეს უწინარეს ყოვლისა ეხება ხორბალს, რძის ფხვნილს, ცხოველურ და მცენარეულ ცხიმებს, თევზის პროდუქტებს და ა. შ. ჩვენი აზრით, სახელმწიფომ ყოველწლიურად უნდა დააზუსტოს იმპორტის და სამამულო წარმოების ნედლეულის ბალანსი, უნდა დაიხვეწოს იმპორტის სტრუქტურა, მასში თანამედროვე ტექნოლოგიების, ლიცენზიების წილის ამაღლების მიმართულებით.

სახელმწიფომ უნდა იმუშაოს როგორც გრძელვადიან, ისე მოკლევადიან შეზღუდვებზე, რათა წაახალისოს ზრდა და სასოფლო-სამეურნეო ექსპორტის დივერსიფიცირება. საქართველოს უახლოეს პერსპექტივაში, რომ ჰქონდეს კონკურენტუნარიანი სოფლის მეურნეობის სექტორი, მთავრობამ უნდა წაახალისოს და ხელი შეუწყოს აგრარული კლასტერებისა და პროდუქტიული ალიანსების ჩამოყალიბებას. მთავრობამ უნდა განაახლოს სასოფლო-სამეურნეო განათლება და ფერმერებს მიაწოდონ კონკრეტული მომსახურებები, რათა გადაიჭრას

აგრარულ სექტორში არსებული ცოდნის ხარვეზები.

სასოფლო-სამეურნეო აღწარმოების სახელმწიფო რეგულირება მოითხოვს საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოებას ევრო დირექტივებთან, რომელიც უნდა განხორციელდეს ეტაპობრივად და დასრულდეს 2030 წლისთვის. მნიშვნელოვანი, როლი უნდა ითამაშოს საქართველოს რეგიონალურმა და მუნიციპალურმა სახელისუფლებო სტრუქტურებმა. მათი აქტიური მხარდაჭერით ადგილებზე უნდა განხორციელდეს აგრარული მეწარმეობის განვითარების მხარდაჭერი პროექტები, რომლებიც განსაზღვრავენ მისი განვითარების ძირითად მიმართულებებს ორგანიზაციულ-ინსტიტუციონალურ კომპლექსურ ღონისძიებათა ხარჯზე. ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წევრობის პირობებში მათი მთავარი ამოცანა უნდა გახდეს ეკონომიკური, სამართლებრივი და ორგანიზაციულ ინსტრუმენტთა ერთობლიობა, რომელიც ხელს შეუწყობს განვითარებული აგრარული მეწარმეობის ინფრასტრუქტურის ფორმირებას. აღნიშნულ ინსტრუმენტთა გამოყენებით რეგიონული და მუნიციპალური ორგანოები უშუალო ზეგავლენას ახდენენ ფერმერული (გლეხური) მეურნეობების, სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების და ბიზნეს-სტრუქტურების ეკონომიკურ ზრდაზე,

სამეწარმეო და სავაჭრო პროტექციონიზმის შემდგომი განვითარების კუთხით რეგიონული და მუნიციპალურ დონეზე, მიზანშეწონილია გამოვეყნოთ, შემდეგი მიმართულებები:

- აგრობიზნესის საკანონმდებლო ბაზის დახვეწა და შესაბამისობაში მოყვანა სახელმწიფო რეგულირების პრიორიტეტებთან;

- აგრარულ სფეროში დასაქმებულ მეწარმეთა ფინანსური მხარდაჭერის მექანიზმის სრულყოფა;

- ადგილებზე, ფერმერთა საკონსულტაციო ცენტრებში ფერმერულ (გლეხურ) მეურნეობათა ინფორმაციული უზრუნველყოფის სისტემის შექმნა და ინფორმაციის მიწოდების თანამედროვე ტექნოლოგიის დანერგვა;

- საექსპორტო პროდუქციის წარმოებაზე ორიენტაციის აღების ხელსეწყობა;

- აგრარულ სფეროში დასაქმებულ მენარმეთა პროფესიული დონის ამაღლება და გადამზადება.

საქართველოს აგრობიზნესის სისტემაში სახელმწიფო რეგულირების სამართლებრივ ბაზასთან ადაპტაციის მიზნით აუცილებელია ნორმატიული აქტების კორექტირება, რომელშიც კონკრეტულად ასახული იქნება მენარმე სუბიექტებისათვის მხარდაჭერის ეტაპები.

დასკვნა

სახელმწიფო საბიუჯეტო სახსრების და კერძო ინვესტიციების რესურსების განაწილებამ უნდა უზრუნველყოს სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულისა და სურსათის გაფართოვებული კვლავწარმოება და საოფლო-სამეურნეო საქონელმწარმოებელთა მიმოქცევის ხარჯების მინიმიზაცია. ჩვენს ხელთ არსებული საექსპერტო შეფასებები მოწმობენ, რომ მასტიმულირებელი საკრედიტო, სადაზღვევო, საბაჟო-სატარიფო და საგადასახადოგარემოს შექმნა, მენარმე სუბიექტებისათვის უზრუნველყოფს აგრარულ სფეროში ძირითადი სახის პროდუქციის წარმოების გადიდებას 1,5-2 ჯერ. ამის შედეგად იზრდება საკუთრების სხვადასხვა ფორმის მეურნეობათა სამეწარმეო ალლო და ინიციატივა, ხოლო სასურსათო საქონლის შიდა ბაზარზე გვექნება მარალხარისხოვანი სასურსათო საქონელი მინიმალური დანახარჯებით.

ლიტერატურა:

1. პ. კოლუაშვილი რონალდ რეიგანის აგრარული პოლიტიკა თბ. 2012 წ.
2. saqarTvelos sofflis meruneobis ganviTarebis strategia 2017-2020 w.w. Tb., 2017 w.
3. Попова О.В. Государственное регулирование агропромышленного производства в за-рубежных странах и аграрная политика России: монография. Орел. ГАУ, 2014. 213 с.
4. ს. ვაშალომიძე, ევროკავშირის აგრარული პოლიტიკა თბ. 2016 წ.

REFERENCES:

1. P. Koguashvili, Ronald Reagan's Agrarian Policy, Tb. 2012 year
2. Georgia's Agricultural Development Strategy Tb. 2017 year
3. Popova O.V. State regulation of agro-industrial production in foreign countries and agrarian policy of Russia: the monograph. Eagle. GAU, 2014. 213 p
4. S. Vashalomidze, EU Agrarian Policy Tb. 2017 year

**THE MAIN DIRECTIONS OF STATE REGULATION
IN THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTS**

Zaza Goishvili - PhD student of GTU
RESUME

In terms of the market economy, agricultural production in the country should be implemented by intensive development of the private sector. And it is advisable that the government use the state orders mechanism, purchase of agricultural products at the guaranteed prices from manufacturers and future deals with them.

Guaranteed provision with credit resources of agro-sector only with commercial establishments are practically impossible, because the private structure will not be able to defend the objectivity while agricultural policy formation.

Nowadays, from the state it is very relevant to settle the insurance issue of high risk agricultural production. The insurance rates of insurance companies operating in the agricultural sector are very high, which is often unacceptable for farmers employed in the agricultural production. For regulation of the above issue, we think that it is advisable the establishment of a state-commercial insurance system, where the state will be actively involved in the formation of insurance funds based on the budget partial participation. At the same time it should be necessary (mandatory) to insure by entrepreneurial entities own production in rural areas.

Keywords: State regulation, agricultural reproduction, credit resource, farms.